

Hantverkande Borgerskapets Sjuk- och Begravningskassa

BOX 11136 · 600 11 NORRKÖPING
Tel. 011-14 00 40 · Postgiro 17 63 44-0

Om burskap

I mitten på 1300-talet skapade Magnus Eriksson en gemensam lag för städerna, Magnus Erikssons stadslag. I stort sett gällde sedan denna lag i nära 400 år, då både den och landslagen efterträddes av 1734 års gemensamma lag för stad och land.

Det medlemskap, som vanns i staden kallades borgerskap eller burskap. Burskap innebar rätt att idka handel eller hantverk i staden. I viss utsträckning innebar det också rätt att delta i stadens administrativa angelägenheter och att eventuellt inväljas i stadens styrelse. Men även skyldigheter medföljde. Bl a att betala skatt, delta i vakthållning nattetid mot eld samt i försvaret av staden mot fiender etc.

Skräväsendet, som har anor från Tyskland, infördes i början av 1400-talet och var till en början frivilliga sammanslutningar mellan mästare inom samma yrke. Detta övergick sedan till att bli en tvångsorganisation, påbjuden av regeringsmakten, i syfte att både skydda och kontrollera hantverket och dess utövare.

I och med skräväsendets utveckling skärptes villkoren för att vinna burskap i ett yrke. Skråna fick stort inflytande på burskapsgivningen och värnade då sina intressen beträffande konkurrens och den sökandes person.

För att erhålla burskap gällde att sökanden

- skulle vara man
- skulle vara myndig
- skulle äga god frejd
- skulle ha viss lärotid
- skulle avlagt prov på yrkesskicklighet (utfört godkänt mästerstycke)
- skulle ställa borgen för skattebetalning, stanna i staden i minst 6 år m m
- skulle avlägga borgared inför magistraten
- skulle betala avgift

Burskap söktes skriftligen hos magistraten, som i sin tur skulle inhämta borgerskapets mening. Här bevakade givetvis skråna sina intressen beträffande konkurrens etc. Även magistraten skulle tillse att inte för många i samma yrke fick burskap.

Burskapet förlorade sin betydelse i och med 1846 års fabriks- och hantverksordning, då skräväsendet upphörde. 1864 genomfördes slutligen den allmänna näringsfriheten i Sverige. Men de allmänna bestämmelserna om burskap finns kvar i lagen och återfinns i handelsbalkens 3:e kapitel.

I Norrköping har den månghundraåriga burskapstraditionen hållits levande med starkt stöd av staden och dess stora intresse för hantverkets traditioner.

För att vinna inträde i Hantverkande Borgerskapets Cassa i Norrköping erfordras burskap i Norrköping. Detta stadgas i Cassans reglemente som gäller oförändrat sedan tillblivelsen år 1839.

Idag söks burskap hos kommunstyrelsen och utdelas av dess ordförande.

3 kap. Huru burskap vinnas må

1 §. Vill någon burskap vinna, evad han är inländsk [eller utländsk] man; söke det hos [borgmästare och råd], och höre de stadens borgerskap där över; varder det honom då av [borgmästare och råd] beviljat; sätte där borgen, att han skall till det minsta sex år i staden bo, och all stadens rätt och rättighet efter makt sin uppehålla; nämne ock den handel och näring, eller det hantverk, där han i stadens bok må inskrivas före, [och göre så vanlig borgare ed;] sedan gives honom burbrev där å.

Ang. utlänning jfr Lag 29 nov. 1968 om rätt för utlänning etc., inf. under rubriken till KF 18 juni 1864 ang. utvidgad näringsfrihet. Bih. — Den befatning med ansökan om burskap och med uppsägning

av burskap, som enl. 1 och 5 §§ ankommer på borgmästare och råd, skall övertagas av kommunstyrelsen eller den nämnd kommunfullmäktige beslutar. Lag 20 nov. 1964 om överflyttande av magistratens befattning med burskapsärenden m. m. (i dess lydelse enl. Lag 1977 nr 214) — Föreskrifterna ang. borgareed äro upphävida g. Lag 29 maj 1896 — Ang. borgensskyldigheten se KBr 19 maj 1806.

2 §. Den, som haver sitt hemvist utrikes, må ej vinna burskap här i riket, så länge han står i lydno under annan överhet.

3 §. Ej må någon vara borgare i tvenne städer tillika. Varder någon där med funnen, böte femtio daler. [Vill någon bruka flere hantverk än ett, eller idka både köpenskap och hantverk; söke där lov till.] KF 21 dec. 1857.

P. 2 upphävd g. KF 1864 nr 41 s. 1.

4 §. Upphävd g. KF 21 dec. 1857.

5 §. Vill man säga upp burskap; göre det inför [borgmästare och råd], sex månader förr, än han sin borgerliga näring avråder, eller ifrån orten flyttar, och vise, att han sin borgareplikt fullgjort haver, som sagt är. Flyttar han utrikes; give ut sjätte penningen av all sin egendom, Konungen och staden till tveskiftes, där ej annorlunda emellan bägge riken slutet är. Förer han egendomen ut, eller bjuder han till att skaffa den bort, förr än avgiften betald är; have då förverkat hälften därav. [Viker han ock själv av, innan han i detta fall rätt för sig gjort; varde för menedare förklarad.] Flyttar han till annan ort inrikes; vare för avgift fri, där ej annorlunda särskilt stadgat är. Flyttar han förr, än han burskap uppsagt, och bevis undfått, att han sin borgareplikt fullgjort; böte femtio daler, och njute dessförinnan ej burskap i annan stad. KF 9 nov. 1844.

Ang. uppsägning se anm. vid 1 § — Stadgandet i p. 4 upph. g. Lag 29 maj 1896 anm. vid 1 §. KK 5 juni 1973 om mästarbrev för hantverksutövare (SFS nr 590), ändr. g. KK 1974 nr 477.